

dandanes obtežuje v enaki meri politična oblastva, cerkvene upravičence in berske zavezance. Da pa je to zelo važna zadeva, vsaj na Kranjskem, je posneti iz tendence zadnje kranjske zakonodaje v zadevah berskega odkupa. Po smeri in razvoju dosedanjih sklepov deželnega zbora iz l. 1912, se sme sklepati, da se bode možnost odkupa bere znatno omejila in da bode torej bera ostala vsaj za do-gleden čas v veljavi.

Za ta slučaj pa je oblastvena ureditev berskih vprašanj neiz-gibna in želeli bi bilo, da bi poklicani, zakonodajni in upravni čini-telji v obliki izvršilne naredbe k novemu berskemu zakonu uredili ne samo vprašanja o odkupu bere, ampak ves obširni kompleks vprašanj, ki se tičejo obstoječe bere, katerih pretežna važ-nost v političnem uradovanju pokazati in pojasniti, je bil smoter te razprave.

Iz pravosodne prakse.

A. Civilno pravo.

a) Spori med hranilnico, ki izvršuje po svojem ustavu opravila v zmislu člena 272. št. 2 trg. zak., in med njenim knjigovodjem spadajo pred trgovsko sodišče (trgovski odsek okrožnih in deželnih sodišč [§ 51 št. 2 j. n., § 39 št. 2 uvodnega zak. k trg. zakonu]). Kadar je stvar nujna in po vsebini izpodbijanega sklepa ni možna dvojna od-ločba o isti stvari na višji stopinji, se sme rekurz predložiti višji stopinji še predno je potekel za rekurz dovoljeni rok (§ 208 s. prav.).

Pri neprotokolirani hranilnici je bil tožnik več kot deset let stalno nameščen knjigovodja s pravico do penzije po analogiji določil zakona z dne 14. maja 1896 drž. zak. št. 74 (pens. normale za c. kr. civilne uradnike). Vsled spora med hranilničnim vodstvom in knjigo-vodjo je hranilnica suspendirala knjigovodjo od službe ter uvedla istočasno proti njemu nekako disciplinarno postopanje, ki se je po šestih mesecih končalo s tem, da je hranilnica odpustila knjigovodjo disciplinarno iz službe in mu tudi odrekla pravico do penzije.

Knjigovodja je bil mnenja, da je odpust neveljaven, da je prejel slej uradnik hranilnice in da mu gre vsled tega tudi naprej mesečna, med tem že v plačilo zapadla mezda. Tožil je torej pri civilnem senatu okrožnega sodišča v Mariboru (znak Cg I 280/13) hranilnico na priznanje, da je disciplinarni odpust iz podeljene mu službe stalnega knjigovodja nedopusten in neveljaven, in zahteval plačilo zneska 1929 K 92 h.

Tožena hranilnica je uveljavljala pri prvem naroku ugovor stvarne nepristojnosti v dvojnem oziru. V prvi vrsti, da je za to tožbo pristojno okrajno sodišče, ker gre za mezdni spor v zmislu § 49. št. 6 jur. n., v podrejeni vrsti pa, da je pristojen trgovski senat okrožnega sodišča, ker opravlja hranilnica trgovske posle v zmislu člena 272 št. 2 trg. zak., in jo je torej smatrati za trgovko glasom člena 4 trg. zak., dalje, ker gre za spor v zmislu § 39 uvod. zak. k trg. zak. in je končno za take spore po določilu § 51 št. 2 jur. n. pristojen trgovski odsek okrožnega sodišča.

V pripravljalnem spisu, vložnem z ozirom na navedbe tožbenega odgovora, je branil sicer tožnik podsodnost civilnega senata okrožnega sodišča v Mariboru, za vsak slučaj pa je predlagal tudi kombinirani senat v zmislu § 61 in sl. jur. n.

Sodišče je ugodilo ugovoru nepristojnosti po razpravi, omejeni temeljem §§ 189 in 260 odst. 1 c. pr. r., na uveljavljeni ugovor, zavrnilo je tožbo in naložilo tožniku povrnitev pravnih stroškov. Odločba se opira bistveno na te-le razloge:

Vprašanje, ali je za to tožbo pristojen trgovski odsek okrožnega sodišča v zmislu § 51 št. 2 jur. n. in § 39 št. 2 uvod. zak. k trg. z., je predvsem odvisno od tega, če je smatrati toženko za trgovko v zmislu trg. zakona. Vprašanje pa se mora zanikati, ker z ozirom na vsebino ustava hranilnice ne gre trditi, da bi opravljala ona obrtoma trgovska opravila. Po § 1 omenjenega ustava je namen hranilnice ta, da omogoča manj imovitim slojem plodonosno nalaaganje prihrankov. V zmislu § 9 pripade ob razpustu hranilnice čista imovina občini, ki naj jo uporabi v dobrodelne namene. Vse to izključuje torej vsak pridobitni namen, oziroma vsak namen, ki meri na dobiček. Tega ne spremeni dejstvo, da je n. pr. hranilnica po določilu § 25 upravičena k meničnemu eskomptu. Tudi ta pravica je namreč omejena, in vsa v § 25 ustava našeta opravila imajo v zmislu nadpisa k paragrafu ta namen, da se zaloge hranilnice pri-

merno uporabljajo ter nalagajo. Končno hranilnica tudi ni protokolirana in tudi iz tega dejstva se dá sklepati, da je izključena podsoodnost trgovskega senata.

Pa tudi pristojnost civilnega odseka z ozirom na določilo § 49 št. 6 jur. n., ni dana, ker spadajo po tem določilu vsi mezdni spori med »vsemi ostalimi delodajalci ter njihovimi delovodji, pomočniki, delavci ali vajenci...«, ne glede na visokost spornega predmeta pred okrajna sodišča. Brez dvoma je smatrati tožnika v tem določilu navedenim delojemalcem ter toženko tam imenovanim delodajalcem; pravilnosti tega naziranja prav nič ne spremeni to, da je tožnik delojemalec višje kategorije, kakor jih navaja § 73 št. 3 obrt. zak., ter trgovski pomočnik v zmislu zakona o trgovskih pomočnikih z dne 16. januarja 1910 št. 20 drž. zak. Terminologija § 49 št. 6 jur. n. je splošna in v podporo te razlage je treba poudariti, da našteva § 73 št. 3 obrt. r. delovodje kakor knjigovodje kot delojemalce višje kategorije in da omenja § 49 št. 6 jur. n. v svrhu eksemplifikacije ravno delovodjo, ki ga postavlja obrtni red na isto stopinjo kakor knjigovodje.¹⁾

Zadeva je bila za tožnika z ozirom na šestmesečni rok § 34 zak. o trg. pom. zelo nujna, zato je vložil proti sklepu rekurz, predno je bil pismeni izdatek sklepa prve stopinje dostavljen; dan pozneje pa je brzojavno predlagal, da se rukurz predloži takoj.

Na to brzojavko je odgovorilo okrožno sodišče s sklepom, da rekurza proti prvotnemu sklepu ne more predložiti z ozirom na določilo § 208 sod. posl. pred pretekom rekurznega roka, ker ima tudi toženka pravico do stroškovnega rekurza.

Proti ravnokar omenjenemu sklepu je tožnik rekuriral vnovič, — trdeč, da v nujnih slučajih določilo § 208 sod. posl. nima mesta, — nakar sta bila oba rekurza predložena še pred pretekom prvotnega rekurznega roka višjemu sodišču v Gradcu.

Višje deželno sodišče je ugodilo obema rekurzoma, zavrnilo na prvotni rekurz ugovor nepristojnosti ter zaukazalo sodišču prve stopinje meritorno rešitev pravde v stvari sami, glede stroškov pa izreklo, da jih je smatrati za pravnne stroške — s to utemeljitvijo.

¹⁾ Ti razlogi se opirajo glede podsoodnosti trgovskega senata na razsodbo vrhovnega sodišča z dne 6. februarja 1895 števil. 1378 Adler Clemens št. 1823, glede podsoodnosti v zmislu § 49 št. 6 jur. n. pa na komentar Mayer-Grünberg k § 41 zak. o trg. pom.

Pritožba proti sklepu, ki se tiče takojšnje predložitve rekurza, je dopustna, ker tega sklepa, storjenega od predsednika senata po končani razpravi, ni smatrati za pravdovodstveno zadevo in mora torej o pritožbi razsoditi višje sodišče, ne pa senat prve stopinje v zmislu § 516 c. pr. r. Rekurzu pa je bilo ugoditi, ker niti civilnopravni red, niti določilo § 208 sod. posl. ne branita takojšnje rešitve rekurza v nujnih slučajih. To bi bilo sicer izključeno takrat, kadar izpodbijnega sklepa ni moči deliti, ali kadar je izpodbojen obojestransko tako, da bi bila nedopustna ponovna odločba o isti stvari. Tega tukaj ni, ker obsega sklep odločbo o glavni stvari in o stroških, in je takojšnja rešitev rekurza v glavni stvari vsled nujnosti zadeve zato dopustna, kajti poznejša rešitev morebitnega rekurza glede stroškov je še vedno možna.

Rekurzu proti sklepu glede ugovora nepristojnosti pa je bilo ugoditi v prvi vrsti radi tega, ker je pravnopomotno naziranje prve stopinje, da je podana podsodnost okrajnega sodišča v zmislu § 49 št. 6 jur. n. Ta podsodnost se namreč radi tega ne da utemeljevati s pomočjo § 73 obrt. r., ker hranilnica kot taka sploh ni podvržena določilom obrtnega reda, in ker torej določila obrtnega reda o medsebojnem razmerju delojemalcev in delodajalcev ne morejo biti merodajna za hranilnico. Določila obrtnega reda pa se tudi slično ne dajo uporabiti v tem slučaju, ker glasom § 73 obrt. r. ni knjigovodje prištevati pomožnim delavcem, in ker določa § 73 obrt. r. le glede teh slučajno podsodnost okrajnega sodišča. Tudi besedilo § 49 št. 6 j. n. ne podpira naziranja prve stopinje, ker knjigovodja ne spada pod nobeno vrsto, naštetih v tem določilu, zlasti ga ni prištevati k delovodjem, pomočnikom in vajencem. Glede nadalje uveljavljenega ugovora, da bi bil za to zadevo pristojen trgovski odsek, pridružilo se je višje deželno sodišče razlogom prve stopinje.

Odločba o stroških pa je utemeljena s tem, da zadeve ni smatrati za končno za stopinjo, z ozirom na vrnitev prvi stopinji v nadaljno razpravo, da je torej po določilih §§ 52 in 50 c. pr. r. pridržati odločitev o stroških končni rešitvi v glavni stvari.

Proti temu sklepu pritožili sta se obe stranki, tožnik radi tega, ker se mu niso priznali stroški vmesnega spora, čeravno se je ločeno razpravljalo o ugovoru nepristojnosti, toženka pa raditega, ker se je zavrnil ugovor nepristojnosti.

Vrhovno sodišče je ugodilo s sklepom od 1. decembra 1913 opr. št. R VI 381/13, revizijskemu rekurzu toženke tako, da je spremenivši izpodbijani sklep ugovoru nepristojnosti civilnega senata okrožnega sodišča v Mariboru ugodilo ter zadevo v svrha nadaljevanja razprave in razsoje odkazalo v zmislu § 61 j. n. trgovskemu senatu istega sodnega dvora, dočim je tožniku naložilo, da mora povrniti toženki polovico stroškov vmesnega spora prve in tretje stopinje.

Razlogi.

Tudi vrhovno sodišče se je pridružilo naziranjju višjega sodišča, da o pristojnosti okrajnega sodišča v zmislu § 49. št. 6 jur. n. ne more biti govora, ker se navedeno določilo o pristojnosti ne sme uporabljati za mezdne spore uslužbencev višje kategorije. To določilo gotovo ne bi naštevalo posameznih vrst delojemalcev, ako bi hotelo mezdne spore vseh delojemalcev brez razlike podvreči pod sodnosti sodišč, ki je v korist le onih delojemalcev nižjih vrst, kakor jih našteva navedeni paragraf, kolikor prihaja v poštevitve hitrejša in cenejša postopanje okrajnega sodišča. Pravilnost te razlage je potrjena z nagibi svoječasne vladne predloge k pravilniku sodne oblasti.

Nasprotno pa smatra vrhovno sodišče, da za to tožbo ni pristojen civilni senat okrožnega sodišča, ampak da spada zadeva pred trgovski senat istega sodišča.

V zmislu § 25 št. 2, 4 in 5 ustava je tožena hranilnica upravičena dajati posojila proti zastavi avstrijskih zadolžnic ter drugih enako vrednih kreditnih papirjev, nadalje eskomptovati obrestne kupone, izžrebane vrednice države ter določnih avstrijskih podjetij, ter menice, ki zapadejo v kratkem roku in ki so posebno varne, končno dajati posojila javnim družbam. Ta opravila, ki so dovoljena toženki, smatrati je za pravne posle v zmislu člena 272 št. 2 trg. z., in tisti, ki jih izvršuje obrtoma, je v zmislu člena 4 trg. z. trgovcev. Hranilnica izvršuje taka opravila v namenu dobička, kajti § 6 ustava govori o dobičku uprave ter imenuje kot vir dobička »obresti od opravil, dovoljenih po ustavu«. To, da je doseženi dobiček podvržen posebnemu namenu, ne more ničesar spremeniti na dejstvu, da je njen obrat v omenjenih slučajih trgovski, kajti trgovcu je na prosto voljo dano, kako porabi svoj dobiček, ter je smatrati uporabo dobička napram trgovskemu zakonu za povsem brezpomembno.

Okolnost, da tožena hranilnica v trgovski register ni vpisana, dasi izvršuje obrtoma opravila v zmislu člena 272 odst. 2 trg. z., tukaj ne pride v poštev ter ne more preprečiti podsodnosti trgovskega senata, kajti zadeva spada po § 51 št. 2 trg. z. v zvezi s § 39 št. 2 uvodnega zakona k trg. z. k trgovski podsodnosti, za katero je zadosti, da je delodajalec sploh trgovec in ni treba — v nasprotstvu k slučaju § 39 št. 1 nav. zakona — da je delodajalec tudi registriran trgovec.

Z ozirom na določilo § 61 j. n. moral pa bi civilni senat prve stopinje istočasno s sklepom o ločeno razpravljenem ugovoru nepristojnosti skreniti spremembo senata, in ker se je to opustilo vsled pravnopomotne presoje zadeve, določilo je revizijsko sodišče, da se mora postopanje nadaljevati pred trgovskim senatom, ki se naj sestavi v zmislu § 61 j. n.

Ker se je o ugovoru nepristojnosti ločeno razpravljalo, in ker je vmesni spor končan, priznati so se morali toženki stroški, ne glede na izid zadeve v glavni stvari. Priznala pa se je le polovica stroškov, ker je toženka s svojim, v prvi vrsti stavljenim predlogom na zavrnitev tožbe vsled baje obstoječe absolutne nepristojnosti podlegla, in prodrla s svojim, v podrejeni vrsti uveljavljenim ugovorom, glede pristojnosti trgovskega senata.

Dr. Friderik Babnik.

b) Slučaj uporabe tujega (angleškega) prava po zmislu §§ 36. in 37. obč. drž. zak., osobito glede pravic iz »konosementa«. — Dokaz veljavnega angleškega prava. — Dokaz, ki ga dogovorita stranki za sporno okolnost, je veljaven.

Tržaška firma A je tožila parobrodno družbo B v Hullu (Angleško), zastopano po njeni agenturi B v Trstu pri c. kr. okrajnem sodišču za trgovske in pomorske stvari v Trstu radi 1196 K 75 h.

Tožba na vseh treh stopinjah odbita.

Dejanski stan.

Tožnica A dobiva vreče od firme C iz Hulla potom tožene parobrodne družbe B. Pri zadnjih 5 pošiljativah je tožnica konšta-

tirala na vrečah primanjkljaj v vrednosti 1196 K 75 h. — B navaja, da je smatrati priznanico (Konossement) dd. Hull 21. aprila 1910 za vozno najemno pogodbo med strankama. Njeni parniki so vpisani v luki Hull in jo je torej smatrati za tujezemko. Priznava delni primanjkljaj, ki pa ni bil reklamiran. Dalje se pa sklicuje na oprostilno klavzulo, po kateri B ne odgovarja »za božje čine, nezgode na morju in na rekah, sovražnike kralja, pirate, vsakokratne tatove, bodisi da so ti na ladji ali ne, na suhem ali na morju, v službi brodarja ali ne.« — A zanika, da bi bila pogodba sklenjena na Angleškem, ampak trdi, da je bila pogodba perfektna šele v Trstu potom vročitve priznanice, ki se je glasila na prinosca (portatoze). Zanika tudi, da bi bila odobrila oprostilno klavzulo, ker je A zanjo izvedela šele po prevzemu konosementa. Zahteva torej povrnitev škode.

Razlogi I. inštançe.

Sodnik smatra upravičenim ugovor B-e, da jo je zato, ker je bila sklenjena voznonajemna pogodba na Angleškem in ker so tam tudi njeni parobrodi vpisani, soditi po angleškem pravu. V zmislu § 37. obč. drž. zak. »locus regit actum«, ako ne nasprotuje morda določba § 4. obč. drž. zak., ki pa v le-tem slučaju ne pride v poštev. Iz §§ 35., 36., 37. obč. drž. zak. izhaja, da velja ta norma ne glede oblike, ampak tudi glede vsebine pogodbe. Samo ako bi tujezemski zakon bil po našem pravu nemoralen, bi se moralo soditi samo po našem pravu.

Dokazano je, da je bila nakladateljica angleška firma, ki se je podvrgla vsebini priznanice; da se priznanica glasi na »ordre« in da je toženka, posestnica police, potom gira sprejela vse obveznosti in pravice, pristojne kreatorji in se torej tudi podvrgla v njej navedenim klavzulam.

Ni pa moči smatrati, da je bila pogodba perfektna v Trstu potom izročitve priznanice, ker je za le-to odločilen kraj, kjer je bila sestavljena (Hull) in kjer se je tudi izvršilo vkrcanje.

Glede na to in ker po splošnih normah prava odgovarja ladja za primanjkljaje in poškodbe blaga za čas ko se nahaja na brodu, bodi omenjeno, da je bilo v svrhu paraliziranja te odgovornosti dogovorjeno potom tozadevne klavzule, da brodar ne odgovarja za »vis maior«, za pomorske nezgode, pirate, tatove in da se poleg te takozvane »clausulae negligentiae« nahaja v priznanici (po angle-

škem pravu) še druga klavzula, po kateri se smatra dokazanim, da je bilo blago ukradeno, ako kakšna brodarjeva oseba priseže, da je bilo blago vkrcano, in ako se po pričah potem dokaže, da se blago ni moglo najti in da se je izguba ugotovila.

B je potom tozadevnega legaliziranega »affidavit« dokazala, da je obveznost teh klavzul pravnoveljavna in je tudi po pričah dokazala vkrcanje in primanjkljaj. Zato jo je z ozirom na te klavzule smatrati za neodgovorno in obstoji torej »preasuntio juris«, da je bilo blago ukradeno med vožnjo. Na to dispozicijo angleškega prava je sodnik vezan razen ako bi se dokazalo nasprotno.

Da ta »negligence clause« ni nemoralna, izhaja iz naslednjih razlogov:

Odgovornost brodolastnika za škodo pri nakladu (tovoru) temelji na dispozicijah §§ 970., 1316. obč. drž. zak. in čl. 216 francoskega trg. zak., sprejetega pri nas kot običajno pravo. § 1313. določa za pravilo neodgovornost za krivična dejanja drugih, § 1316. v zvezi s § 970. obč. drž. zak. pa določa izjemo od tega pravila. Vozniki, bodisi na suhem ali pa na vodi odgovarjajo za škodo, katero povzročijo z blagom poslujoče osebe. Druge norme glede te odgovornosti so sankcionirane v čl. 395. in 400. trg. zak. za voznike blaga na suhem, po rekah in po jezerih.

Toda vse te norme so dispozitivnega značaja, a ne »jus cogens«. Ni ga zakona, ki bi zabranjeval nakladalcu, odpovedati se pravicam, ki bi mu pristojale napram gori navedenim osebam, — medtem ko obč. drž. zakonik našteva taksativno akcesorne pakte, kojih veljavnost je izključena, ker je smatrana na splošno, poedino ali pa iz moralnih ozirów nasprotna pogodbi kakor n. pr. norme §§ 937., 1070., 1502. obč. drž. zak. Isotako se prepoveduje v členu 423. trg. zak. železniškim podjetjem, da bi se oprostila od odgovornosti po členih 395 in 400 trg. zak. ter se naš obč. drž. zakonik ravno pri § 1317. sklicuje na posebne določbe, izdane za javna transportna podjetja. Ker torej zakonodalec ni prepovedal nakladalcu odpovedati se pravicam po § 1316. in 970. drž. zak., izhaja iz tega, da nakladalec to lahko stori, ne da bi se morala ta odpoved smatrati za nemoralno, češ, da je »contra bonos mores« ali pa proti javnemu redu.

Bodi omenjeno, da brodarji s temi klavzulami ne greše proti dobri veri, proti kreditu, tudi ako so z ozirom na zmanjšano odgo-

vornost znižali voznino, ker nakladalci lahko zavarujejo blago tudi proti tatvini.

V ostalem so pa tudi druga zakonodajstva, francosko, nemško, italijansko popolnoma edina, da priznavajo te klavzule za veljavne.

Druga klavzula priznanice je, da parobrod ne odgovarja za izgube in škode, zoper koje se lahko zavaruje. V našem slučaju pa je bilo dokazano, da je primanjkljaje po angleškem pravu smatrati za tatvino; znano pa je, da tvori tatvina predmet zavarovanja.

Istotako se ne me prezreti klavzula, da je vse reklamacije, ki naj bodo veljavne, izvršiti pri agencijah firme v pristanišču izkrcavanja tekom 48 ur; tega A ni bila storila.

II. i n s t a n c a

je s slično motivacijo odbila tožbeni zahtevek.

Razlogi III. inštançe.

Proti izpodbijani sodbi se navajajo revizijski razlogi odst. 2. in 4., § 503 c. pr. r. Prizivno postopanje naj bi bilo pomanjkljivo, ker se v zmislu § 271. c. pr. r. ni razbiral angleško pravo glede priznanice in ker se v tem slučaju ni zahtevalo posredovanja pravosodnega ministra, ter dalje, ker se je smatralo, da »affidavit« tvori popoln dokaz, in to proti normam avstrijskega dokaznega prava, katerega stranke ne morejo svojevoljno premeniti.

Pravnopomotna naj bi bila prizivna sodba: ker smatra, da je možen sporazum strank glede mednarodnega privatnega prava, dasi spada to k javnemu pravu, in bi bilo torej »jus cogens«; — ker se ne bi moglo uporabljati angleško pravo, ampak izključno avstrijsko pravo, po katerem naj se ravnajo pravna razmerja med ladjo in prejemnikom po pravu pristanišča, kamor je namenjena; — razen tega, da ne bi bila veljavna oprostilna klavzula, vsled katere se toženka smatra prosto odgovornosti radi izgube tovara; — potem ker toženka ni dokazala, da je manjkajoče blago bilo zares ukradeno, in ker toženka niti ni dokazala, da je blago moglo biti zavarovano proti tatvini, — končno ker je prizivno sodišče napačno smatralo, da se je reklamacija radi primanjkljaja izvršila prekasno, in ker ni smatrala za veljavno reklamacijo in nje konstatacijo potom javnih skladišč.

Principijalno vprašanje je torej, ali se naj iz priznanice izvira-joča pravica ravna po avstrijskem ali angleškem pravu.

Nedvomno je, da je bila priznanica izdana tujcu v Hullu na Angleškem in da je bila izdana od firme vkrcateljice, istotako tujke. Glede oblike in veljavnosti priznanice pride torej v uporabo § 37. o. d. z. — angleško pravo. Pa je istotako gotovo res, da so iz te listine izhajale v Trstu za prevzemnika samostojne pravice in sicer potem pridobitve listine. Dejstvo, da je prejemnik avstrijska firma, je izven spora, torej je pravna razmerja med prejemnikom in ladjo v zmislu § 36. obč. drž. zak. motriti po avstrijskem pravu, razen ako bi se dokazalo, da se je vzelo v poštrev drugo pravo. Ako pa kaj takega ni bilo dogovorjenega, ako abstrahiramo § 878. obč. drž. zak. razglašen samo za tuzemstvo, ne bi mogel avstrijski sodnik na noben način, in to že po fundamentalnem principu vsakega prava, proglašiti za izvršljive pogodbene določbe, o katerih bi bilo po naših pravnih principih smatrati, da so nasprotne morali, poštenosti in dobri veri.

Iz § 36. o. d. z. izhaja torej, da je vpoštevati gori omenjeno določbo priznanice na vsak način in da je veljavnost ter pomen tozadevne klavzule presoati po avstrijskem pravu, kolikor bi ne nasprotovala ravnokar omenjena omejitvev.

Dokaz veljavnega britanskega prava je, nasprotno mnenju tožnice, dognan s priloženim juridičnim zvedeniškim mnenjem dd. Hull, 20. maja 1911 (»affidavit«) in to v zmislu naredbe pravosodnega ministrstva od 16. februarja 1888 št. 1794 v št. 10 ukaznika. V zmislu te naredbe je izključena tozadevna intervencija pravosodnega ministra.

Manjka sicer taka potrditev angleškega prava glede takozvane klavzule zavarovanja, obstoja pa glede klavzule »negligentiae« in po tem določilu se mora kakršnakoli reklamacija izvršiti tekom 48 ur v pristanišču izkrcanja.

Prvi sodnik je zares ugotovil, da ta termin ni bil dodržen v tozadevnih prijavah napram toženkinemu agentu v Trstu. Poprejšnja ugotovitev primanjkljaja s strani javnih skladišč nima ničesar skupnega z naznanilom, katero zahteva pogodba, in katero mora izvršiti toženka. Tožnica pa ni bila niti v stanu trditi, da je bila uprava javnih skladišč pooblaščenca, od toženke sprejemati pravne izjave; vprašanje pa, ali mora ista uprava v gotovih ozirih varovati pravice ladje, ne pride v poštev v tem slučaju, kjer gre za zastopnika, imenovanega od toženke.

Že to zadostuje za zavrnitev zahtevka. Poudarja pa se še dejstvo, da se s stališča angleškega prava mora smatrati »clausula negligentiae« za obligatorno in da avstrijski sodnik ne more prav nič raziskavati, ali bi bila nemoralna že po splošnih normah prava, dokler ni dokazano, da se je hotelo oprostiti ladjo tudi odgovornosti glede »culpa gravis« ali glede »dolus« kapetana, in da se je eden teh slučajev tudi pripetil. Tega pa tožnica niti ni trdila, kar bi morala storiti v opravičenje svojega zahtevka, posebno še, ker se tatvina na ladji, in to celo tatvina s strani parobrodnega osebja, lahko pripeti tudi brez kapetanovega »dolus« ali »culpa«.

Sicer pa izguba blaga potom tatvine ni dokazana v procesualnem zmislu. Tudi sta se stranki zedinili, da priložitev dveh »affidavit«, kojih eden spričuje poznejši prejem, oziroma nakladanje blaga s strani kapetana, in drugi pa nenajdljivost in izgubo, zadošča strankam za dokaz, da je bilo blago ukradeno ali izmaknjeno. S tem pa se na noben način ne nasprotuje procesualnemu redu dokaznega prava, ki normira dolžnost dokaza napram sodišču. Ni umeti, zakaj bi tak dogovor, ki pod gotovimi premisami dopušča gotove pravne posledice, mogel biti nedopusten iz javnih ozirov. Potemtakem torej ni moči opaziti pomanjkljivosti prizivnega postopanja niti ne glede okolnosti, da niso bili v zmislu c. pr. reda vsprejeti dokazi glede vzrokov primanjkljaja.

Sodba vrhovnega sodišča z dne 11. februarja 1913 opr. št. Rv VIII. 381/12.

Dr. V. K.

B. Kazensko pravo.

a) Uporaba § 392. kaz. pr. r. v postopanju glede prestopkov. (Sodba kasacijskega dvora z dne 14. oktobra 1913 Kr II 299/13-4.)¹⁾

S sodbo c. kr. okrajnega sodišča v A. z dne 6. decembra 1912 obsojen je bil I. M. radi prestopka zoper varnost časti na 40 K globe ter v povračilo stroškov kazenske pravde.

¹⁾ Kakor se je uradno prijavilo odvetniški zbornici v Ljubljani, je kazenski senat viš. dež. sodišča v Gradcu dne 26. nov. 1913 sklenil, da se bo v bodoče držal v tej odločbi ustanovljenih načel.

Ured.

Vsled vzklica I. M-a glede krivde oprostilo je okrožno kakor vzklicno sodišče v J. s sodbo 21. marca 1913 I. M-a od obtožbe po § 259 št. 3 kaz. pr. r. ter s sklepom istega dne naložilo v zmislu § 390. kaz. zak. povračilo stroškov kazenske pravde zasebnemu obtožitelju M. P-u.

Na prošnjo zagovornika oproščenega obtoženca za odmero stroškov kazenske pravde (prav — zagovora) je nato okrajno sodišče v A. določilo stroške prve stopnje na 24 K 40 h ter se je zadevni sklep strankama dostavil 19. aprila 1913. Na podlagi iste prošnje je vzklicno sodišče v J. določilo s sklepom 23. aprila 1913 stroške zagovora, narasle pri tem sodišču tekom vzklicnega postopanja, na 313 K.

Šele 25. aprila 1913 je zastopnik zasebnega obtožitelja vložil pri okrajnem sodišču v A. napačno na c. kr. višje deželno sodišče v P. naslovljeno pritožbo, katero je vzklicno sodišče v J. spoznalo kakor za utemeljeno iz stvarnih razlogov, mesto da bi jo bilo po § 481. kaz. pr. r. kakor zakasnelo zavrnilo.

Tudi zoper sklep vzklicnega sodišča z dne 23. aprila 1913, s katerim so se odmerili stroški zagovora na 313 K, je zasebni obtožitelj vložil pri vzklicnem sodišču v I. pritožbo, naslovljeno na c. kr. višje deželno sodišče v P. V tej pritožbi poudarja zasebni obtožitelj po svojem zastopniku, da je vzklicno sodišče v I. stroške zagovora previsoko odmerilo, ker bi se bil obtoženi I. M. mogel poslužiti enega izmed zagovornikov bivajočih v J. Res je višje deželno sodišče v P., ugodivši tej pritožbi, premenilo iz navedenih razlogov sklep vzklicnega sodišča ter znižalo stroške na 216 K 73 h.

Po naziranju kasacijskega dvora pa ta pritožba sploh ni bila dopustna ter bi jo bilo moralo kot tako višje deželno sodišče zavrnilo.

Kasacijski dvor navaja sledeče razloge:

Pritožba zoper sklep c. kr. okrožnega kakor vzklicnega sodišča v J. opira se glede pristojnosti na določbo § 392 k. pr. r., trdeč, da je ta določba veljavna tudi v postopanju glede prestopkov, dasiravno tu v prvi vrsti (§ 447 k. pr. r.) veljajo določbe 26. poglavja kazenskega postopnika. Izrecno določuje namreč § 481 k. pr. r., da je zoper odloke okrajnega sodnika, kjer vsklic nima mesta, možna pritožba na sodni dvor prve stopnje tekom treh dni. Tu se torej spreminjajo določila § 392 k. pr. r. glede r o k a i n p r i s t o j n o s t i, preostaja pa

pravilo tega paragrafa, da ima pri vprašanju glede stroškov odločati sodni dvor prve inštanice kakor vsklicni sodni dvor končno in to glede stroškov naraslih ter odmerjenih pri okrajnem sodišču, kakor tudi onih, ki jih je vsklicno sodišče samo odmerilo. Protislovno bi bilo, ako bi imela veljati določba § 481 k. pr. r. glede roka in pravnih lekov zoper sklepe okrajnega sodišča, dočim bi se pritožbe zoper sklepe vsklicnega sodišča v isti kazenski zadevi vlagale po § 392 k. pr. r. Ker zoper s o d b e vsklicnih sodišč ni nikakega pravnega leka, bilo bi tudi protislovno dopuščati zoper sklepe vsklicnega sodišča glede odmere stroškov (§ 390 k. pr. r.) pritožbe na c. kr. višje deželno sodišče, ki bi v teh slučajih poslovalo izjemoma kakor tretja inštanca. Kako bi se tudi po § 392 k. pr. r. opravičila dopustnost pritožbe zoper sklepe vsklicnega sodišča v postopanju radi prestopkov, dočim zoper sklepe c. kr. višjega deželnega sodišča kakor druge inštanice (v zadevah, tikajočih se hudodelstev in pregreškov) ne bi bil mogoč nikak pravni lek. Ker pravico pritožbe v zadevah radi pristopkov jasno tolmači § 481 k. pr. r., bi v takih zadevah tudi nadzorstvena pritožba po § 15 k. pr. r. le toliko bila možna, kolikor bi prišla v poštev pravica nadzorstva o poslovanju podrejenih kazenskih sodišč.

Ravno obrazložena odločba kasacijskega dvora nahaja se v popolnem nasprostvu s plenarnima odločbama istega sodišča z dne 16. junija 1900 št. 8825 (zb. št. 2473) ter z dne 16. aprila 1901 št. 5173 (zb. št. 2590). V obeh primerih je višje deželno sodišče pritožbo zoper odmero stroškov kazenske pravde po vsklicnem sodišču kakor nedopustno zavrnilo, češ, da je taka pritožba po § 392 k. pr. r. dovoljena le tedaj, kadar izvira zadevni sklep od sodnega dvora prve inštanice v postopanju radi hudodelstev ter pregreškov, ne pa od vsklicnega sodišča v postopanju radi prestopkov, kjer je vpoštevati edinole § 481 k. pr. r. V obeh slučajih je kasacijski dvor izrekel, da se je kršil zakon ter — po mojem mnenju popolnoma pravilno glede na besedilo zakona — poudarjal, da ima § 481 k. pr. r. le odločbe okrajnih sodišč v mislih, dočim pri teh samostojnih sklepih vsklicnih sodišč okrajno sodišče v nobenem oziru ni sodelovalo.

Dr. E. P.

